

Overal meten in je overal

Een handleiding om
agrobiodiversiteit te
monitoren met behulp
van indicatoren

Aanleiding project

- Belang agrobiodiversiteit

- Vervolgonderzoek op afstudeerproject 2017

Doel project

- Vereenvoudiging monitoringsmethode en duidelijke handleiding
  - Bedrijfsvoering
  - Dagelijkse werkzaamheden
- Inzicht in agrobiodiversiteit, gerichtere maatregelen

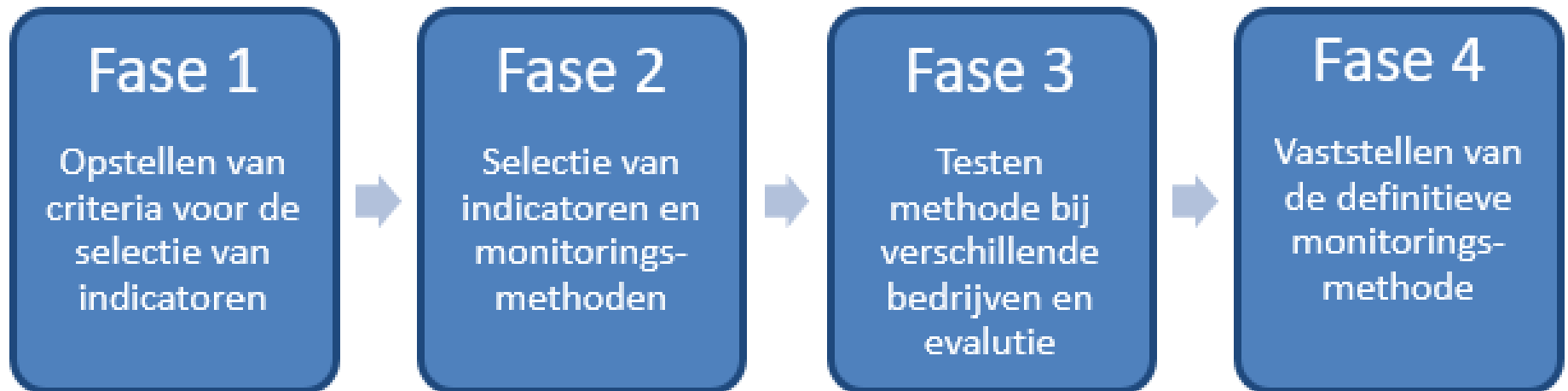

Agrobiodiversiteit in 5 groepen

- Bestuiving
- Plaagonderdrukking
- Bodemkwaliteit
- Waterkwaliteit
- Belevingswaarde

Aanpak

INDICATOREN EN MONITORINGSMETHODEN

Criteria en selectie

Groepen

Meetlocaties

Multicriteria-analyse

- Functionele waarde (2)
- Uitvoerbaarheid (2)
  - Tijdstip monitoring (0,2)
  - Tijdsduur monitoring (0,2)
  - Vindbaarheid (0,7)
  - Determineerbaarheid tot op groep (0,7)
  - Determineerbaarheid tot op soort (0,2)

Selectie plaagonderdrukking als vb.

Indicatoren: plaagonderdrukking

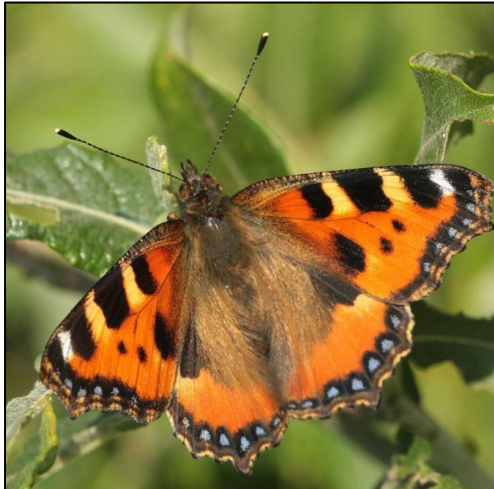
Indicatoren: bodemkwaliteit

Indicatoren: waterkwaliteit

Indicatoren: belevingswaarde

Indicatoren: bestuiving

Waarom groepen?

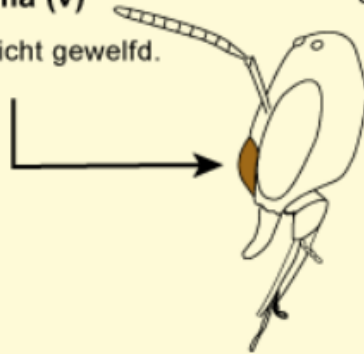

Waarom groepen?

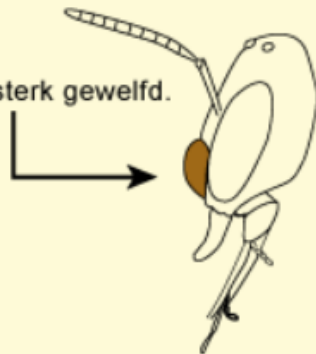
3. Kopschild *Chelostoma* (v)

C. distinctum

3.1 Kopschild (*clypeus*) licht gewelfd.

3.2 Kopschild (*clypeus*) sterk gewelfd.

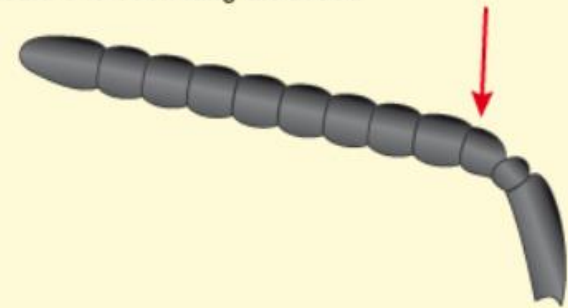

C. campanularum © www.wildebijen.nl

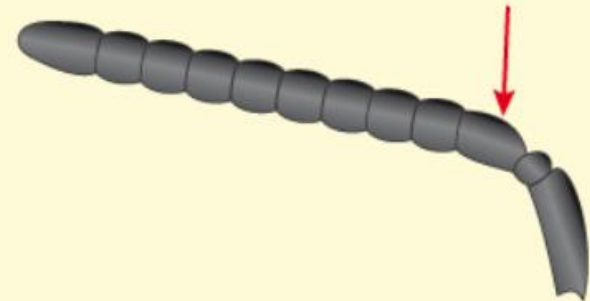
17. Voelsprietpunt *Osmia* (v)

O. leucomelana

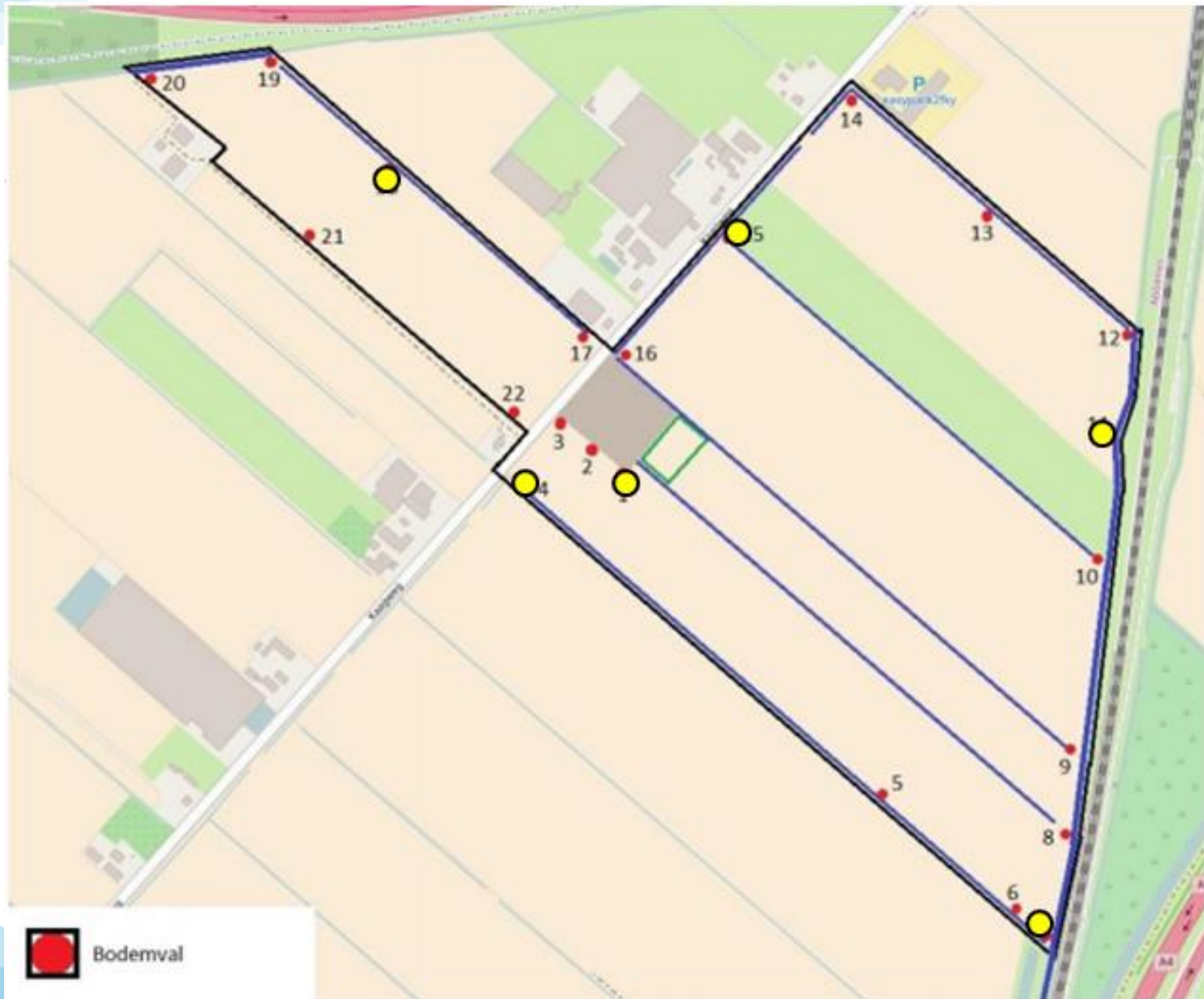
17.1 Voelsprietlid 3 is even lang als breed

17.2 Voelsprietlid 3 is langer dan breed

O. claviventris

VALIDATIE METHODE

Vergelijking met 2017

Werking aantallen en indicatoren

Toepassing op de verschillende bedrijven

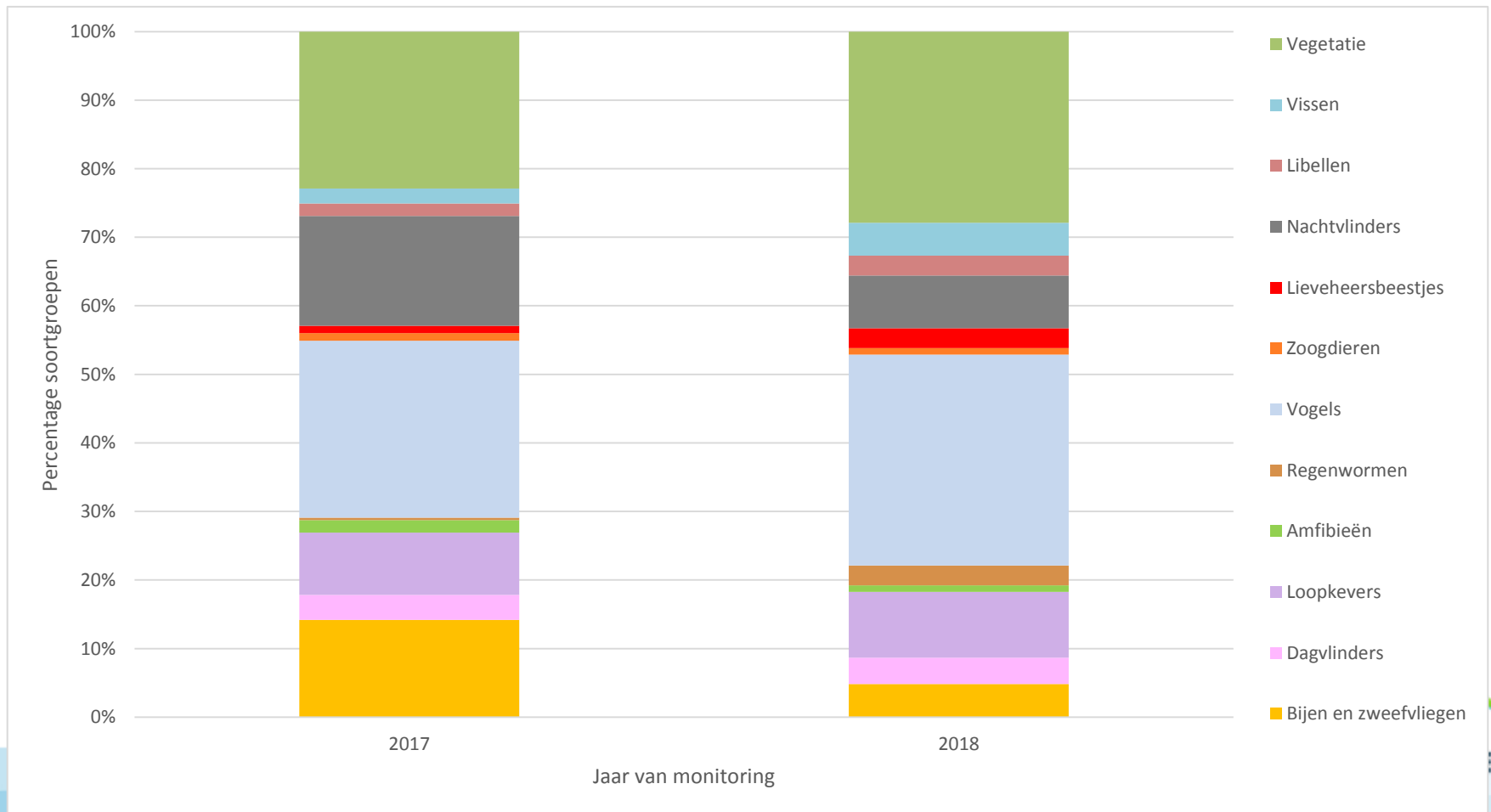

Test monitoring

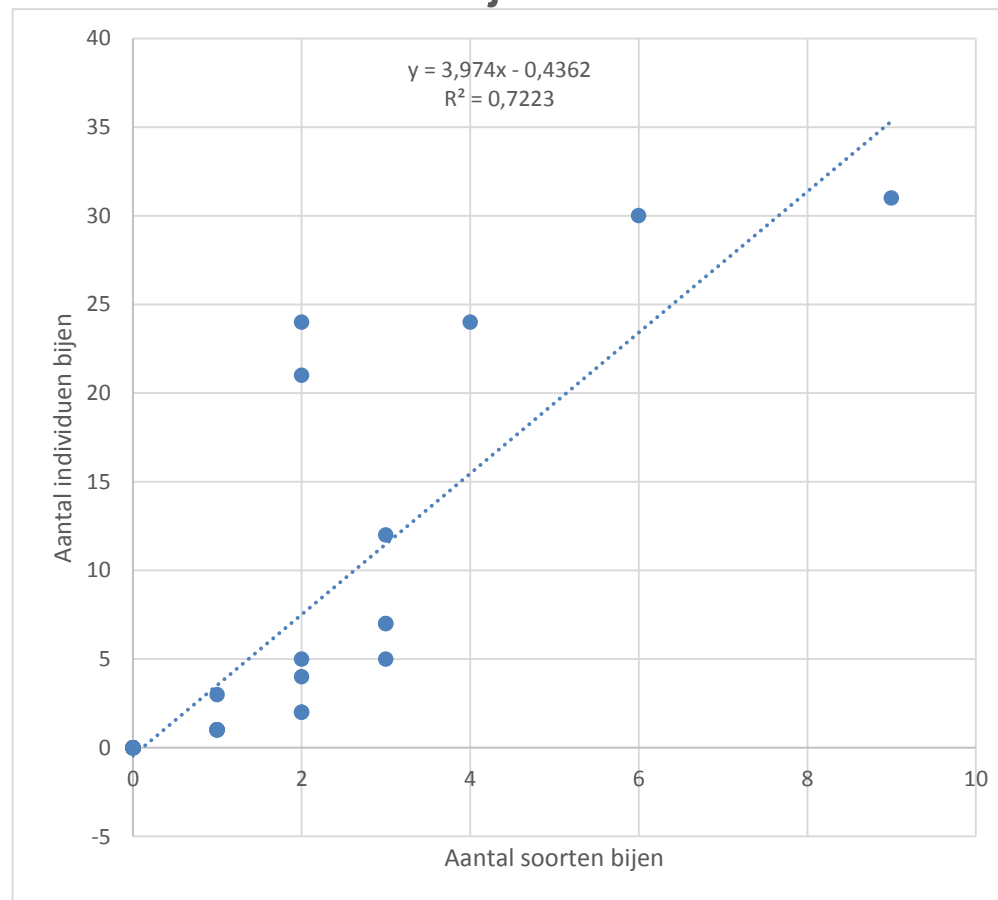
Resultaten 2017-2018

275 versus 104 soorten

Werken met aantallen

Bijen

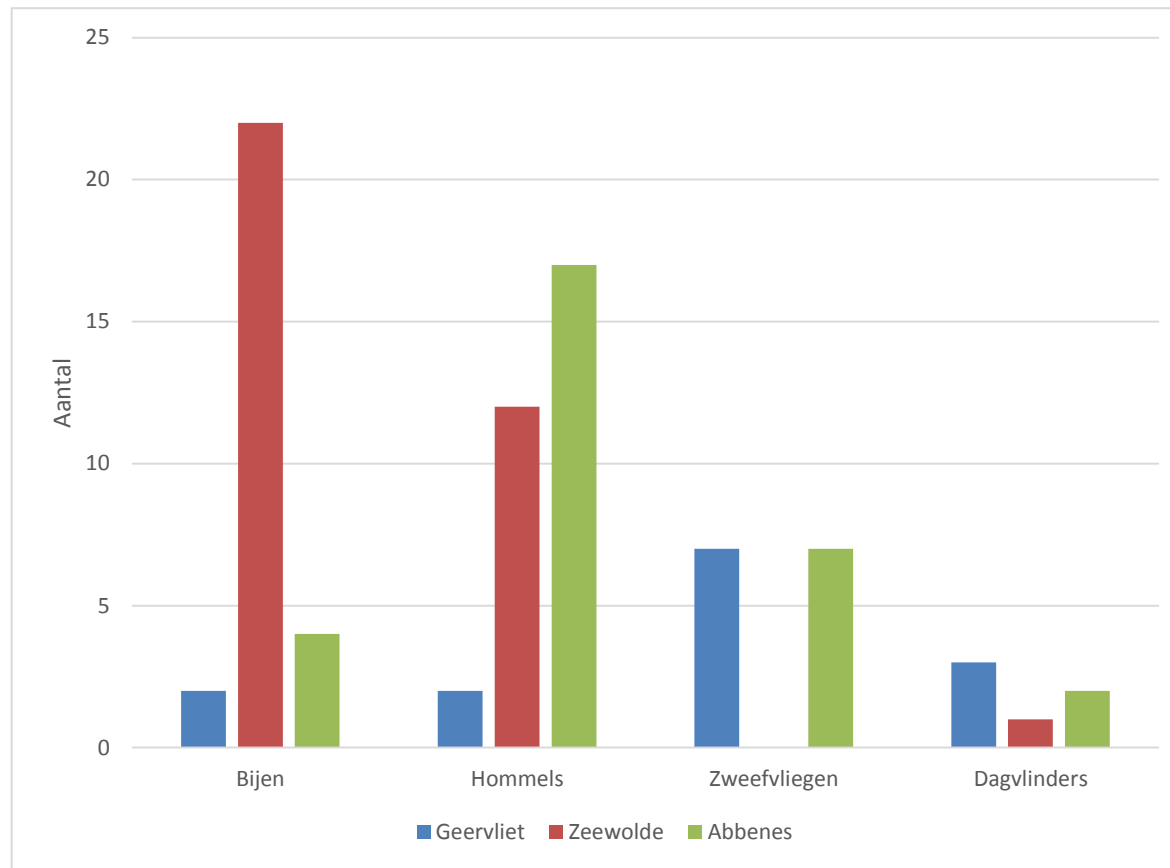

Werken met indicatorensoorten

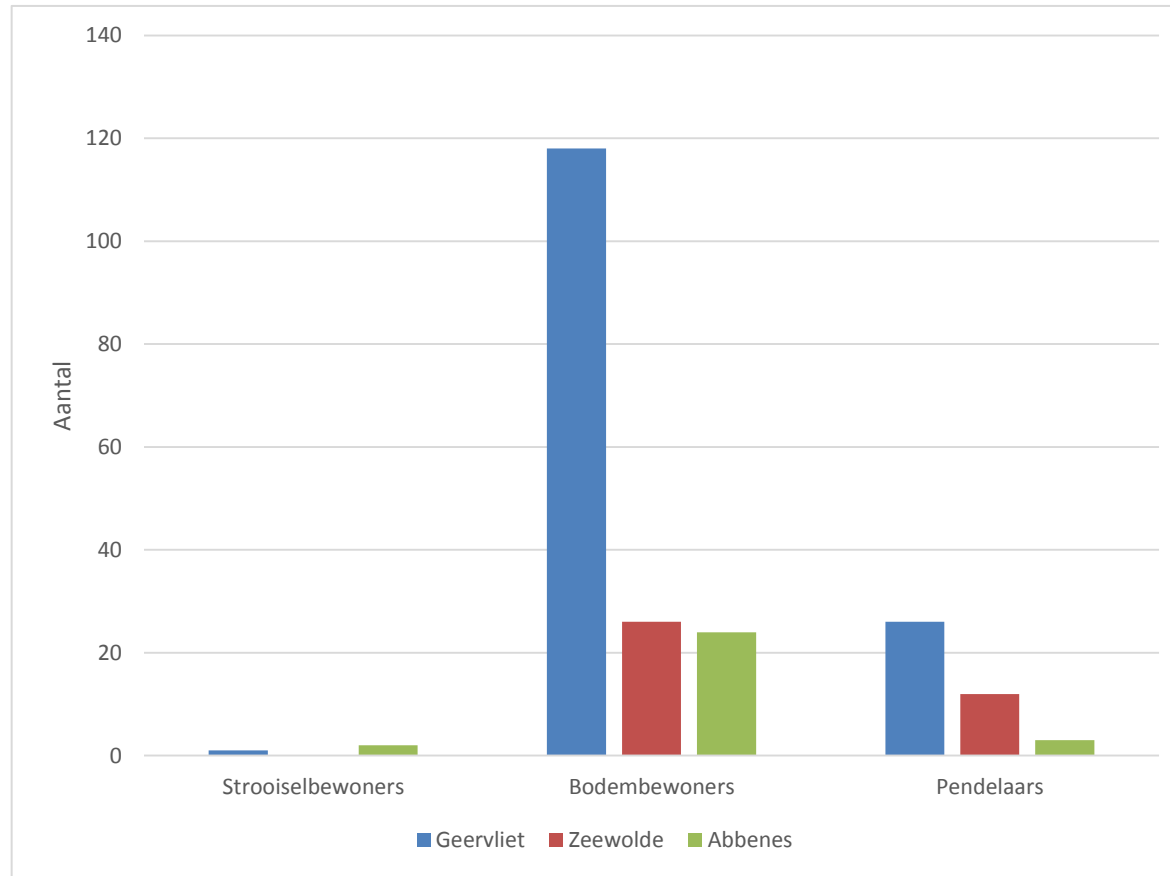
Vlinders en vogels

- Minimaal 50% is indicator
- Op alle bedrijven indicatoren aan te treffen
- Verschillen tussen bedrijven:
  - Vlinders: Abbenes 67%, Geervliet 75%, Zeewolde 50%
  - Vogels: Abbenes 53%, Geervliet 56%, Zeewolde 57%

Monitoringsmethode op 3 bedrijven

Monitoringsmethode op 3 bedrijven

WAT KOMT ER UIT DIT ONDERZOEK?

Impressie handleiding

Bijen, Hommels en Zweefvliegen

+/- 40 minuten

Let op! Deze monitoring bij voorkeur tijdens bloei uitvoeren.

BENODIGDHEDEN

- Uitgeprinte kaart van bedrijf (Google Maps).
- Insectennet.
- Verzamelpotjes met draaidop.
- Loep.
- Zoekkaart (bijgeleverd).
- Determinatieapp "ObsIdentify" op Android telefoon (optioneel).
- Invullijst (bijgeleverd).

MEETMOMENT

- 📅 April, juli en oktober.
- 🕒 Tussen 10:00 en 17:00 uur.
- ☁️ Geen neerslag
- 🌡️ < 13°C geen vangsten.
- 🌡️ 13-17°C, < 50% bewolking.
- 🌡️ ≥ 17 °C altijd vangsten.
- 🌬️ ≤ 5 Bft (niet als de grote boomtakken bewegen).

LANDSCHAPSELEMENTEN

- Berm
- Bloemrijke akkerrand
- Struikenrij (met bomen)
- Grasland

METHODE

1. Teken 2 relevante routes in op de kaart.
2. Loop de routes in rustig tempo en zwiep het insectennet vlak boven de vegetatie heen en weer (zie figuur 1).

MEETLOCATIE

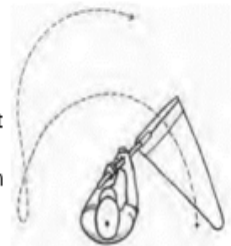
Dezelfde 2 routes als bij bloeiende planten: route van 50 meter in 2 verschillende relevante landschapselementen. In een grasland loopt u diagonaal over het veld.

DETERMINEREN

Mak onderscheid tussen bijen, hommels en zweefvliegen m.b.v. zoekkaart en waar mogelijk met determinatieapp.

3. Stop iedere 2 meter om de gevangen bijen, hommels en zweefvliegen vanuit een dicht gedraaid net te verzamelen in potjes. Blijf rustig om niet gestoken te worden.
4. Codeer de potjes met watervaste stift betreffende route 1 of 2.
5. De gevangen bijen, hommels en zweefvliegen onderscheiden als de routes gelopen zijn. Resultaat invullen in invullijst.
6. Gevangen beestjes na afloop van de monitoring vrijlaten.

Figuur 1 Zwiepmethode voor het vangen van bijen, hommels en zweefvliegen. Doe dit vlak boven de vegetatie zodat de vangst optimaal is.

Zweefvliegen kunnen in de lucht op dezelfde plek blijven "zweven", bijen en hommels kunnen dit niet.

Logboek

Datum: / 04 /

Temperatuur: °C

Starttijd:

Bewolking: %

Eindtijd:

Windkracht:

Landschapselementen:

Bijen, hommels en zweefvliegen - april

Route 1

Aantal	
Bijen	
Hommels	
Zweefvliegen	
Onbekend	

Conclusie

- +/- 1/5 van de tijd
- Minder soorten, verdeling soortgroepen gelijk
- Indicatoren op verschillende bedrijven
- Effect bedrijfsvoering zichtbaar

Aanbevelingen

- Aanpassingen in methode
- Vervolgonderzoek, een nieuwe methode niet perfect na één project
- Uitvoeren op meerdere bedrijven over een langere periode (bedrijven met verschillende bedrijfsvoering)

Aan de slag in onze overal!

